

Impressie van de Expertmeeting

Cultuursensitief professioneel werken bij onveiligheid in migrantengezinnen

Op 20 juni organiseerde het *Netwerk Cultuursensitiefwerken* een expert meeting over onveiligheid in migrantengezinnen. De reden om dit te organiseren was dat er vragen bij het Netwerk binnenkomen over dit onderwerp. Dat kan gaan over spanningen die zich voordoen in migrantengezinnen, bijvoorbeeld na gezinshereniging en problematiek rondom eer gerelateerde kwesties. Soms escaleren die spanningen zodanig, dat veiligheidsmaatregelen genomen worden. Professionals vanuit verschillende disciplines (veiligheid, zorg, jeugdhulpverlening/bescherming, onderwijs, gemeente) bezochten de expertmeeting en wisselden kennis en ervaringen uit. Daarbij werd gezocht naar manieren om de werkwijzen te verbeteren.

Ton Weemen, aandachtfunctionaris Jeugd, Huiselijk- en Eer Gerelateerd geweld bij Politie Gld Zuid, werkzaam bij Veiligheidshuis Rijk van Nijmegen, trapte af met een presentatie over de taken en werkwijze van de politie bij meldingen van huiselijk en eer gerelateerd geweld. Zie in de bijlage zijn presentatie. Stapsgewijs neemt Ton de aanwezigen mee in het afwegingskader dat de politie hanteert bij de oordeelsvorming. De politie heeft als belangrijkste taak om de veiligheid van betrokkenen te garanderen, waardoor het protocol en de werkwijze soms leidt tot situaties waarin eerst en snel gehandeld moet worden.

Bij twijfel over de analyse van de situatie of als de politie er op lokaal niveau niet uitkomt, wordt het Landelijk Expertise Centrum Eer Gerelateerd Geweld (LEC) geraadpleegd. Deelnemers stellen de volgende vragen aan Ton:

- Hoe belangrijk is het advies van het LEC?
Een 'code rood' van het LEC wordt beschouwd als een belangrijke, vaak doorslaggevende reden om in te grijpen in situaties.
- Wordt de informatie van het LEC ook gedeeld? Antwoord: dat is wel vanuit het Veiligheidshuis mogelijk, waar verschillende partijen samen komen, en dat gebeurt ook al met Veilig Thuis. Jeugdbescherming vindt het lastig dat zij het LEC niet kan benaderen.
- Is tolkeninzet ook mogelijk door vertrouwenspersonen of familieleden? Antwoord: liever niet, ook gebruik van professionele tolkeninzet.
- Worden daders ook ondersteund? Antwoord: Ja, bijvoorbeeld vanuit reclassering. Maar denk ook aan een project zoals 'Korte metten met geweld' van Moviera en Sterker sociaal werk
- LEC code rood: Hoe hard is deze inschatting en het oordeel? Antwoord: soms weet de politie het ook niet precies en het LEC biedt een afwegingskader dat helpend kan zijn in het nemen van

besluiten. Maar soms is dat kader ook erg theoretisch over hoe een cultuur in elkaar zit en welke codes en gedragingen daarbij horen. Dit leidt wel eens tot maatregelen die later leiden tot een verergering van de situatie, bijvoorbeeld als gezinsleden uit huis worden geplaatst. In de regio Nijmegen is er volgens de aanwezigen geen sprake van bijvoorbeeld onnodige uithuisplaatsingen, maar wel is er sprake van lange doorlooptijden van onderzoek waardoor cliënten soms onnodig lang in residentiële zorg (zoals Time Out) zitten.

- Raadpleegt de politie ook anderen? Antwoord: Ja, Bayram Varli, Eenheidscoördinator Eer Gerelateerd Geweld bij Politie Oost Nederland, is een expert die vaak geraadpleegd wordt. Daarnaast kan ook Veilig Thuis gevraagd worden om een oordeel te geven over de aanpak rondom eer gerelateerde kwesties. De aanwezige deelnemers geven aan dat een 'vermoeden EGG' gecheckt moet worden bij betrokken hulpverleners of derden die betrokken kunnen worden.
- Hoe werkt de politie aan het verbeteren van haar werkwijze? Antwoord: het cultureel vakmanschap is nog te weinig onder de aandacht gebracht en de training mag intensiever en uitgebreider dan hij nu is. Hiervoor onderzoekt de politie de mogelijkheden. Aanwezige deelnemers geven het advies om gebruik te maken van ervaringsdeskundigen hierbij, niet alleen 'boekjeswijsheid' van papier voor de trainingen gebruiken.

Monica Jorna, transcultureel systeemtherapeut (Trainings Bureau de Mix), houdt vervolgens een presentatie over de werkwijze Signs of safety (SOS). Zie bijlage. Dit is een werkwijze om samen te werken met ouders en hun netwerk met als doel kindermishandeling te stoppen en te voorkomen. Het instrument is niet exclusief ontwikkeld voor migrantengezinnen, maar het werkt ook voor deze doelgroep. Monica benadrukt dat veiligheid een normatief en cultuurbepaald begrip is. Mensen hebben uiteenlopende opvattingen over wat veilig is en over wat wel of niet kan. SOS biedt een afwegingskader met een framework dat eenvoudig is in te vullen. Het gaat daarbij om drie vragen: (1) wat gaat er goed? (2) Welke zorgen zijn er? En (3) Wat moet er gebeuren? Dezelfde vragen worden gesteld aan de kinderen met behulp van het tekenen van 3 huizen, het huis van de zorgen, het huis van de fijne dingen en het huis van jouw dromen. Monica laat treffende voorbeelden zien van tekeningen die mensen maken over de situatie. Kinderen worden nog te vaak (naar schatting in 50% van de gevallen) niet betrokken en dat is onwenselijk. Hun betrokkenheid helpt hen om trauma te verwerken en om onderdeel te zijn van oplossingen voor problemen. De dader: slachtoffer relatie wordt losgelaten. Een conferentie / bijeenkomst met gezinsleden en vertrouwenspersonen (zelf uitgekozen door betrokken ouders en kinderen) helpt bij het maken van een plan gericht op herstel van veiligheid. In dit plan staan de letterlijke opmerkingen van de betrokkenen genoteerd. Deelnemers stellen de volgende vragen/merken op:

- Kan SOS ook worden toegepast voor 18+ kinderen? Antwoord: jazeker, dat is mogelijk
- Bij vermoeden van veiligheidsrisico voor leerlingen, kan school maatschappelijk werk ook de wijkagent inlichten, zodat deze er tijdig bij is, voor het geval er echt risico dreigt.
- Veel migrantengezinnen vinden het moeilijk als hulpverleners dingen gaan opschrijven en vastleggen. Wat doe je daarmee? Antwoord: er kan ook meer 'verhalend' gewerkt worden en met blokken (de Yucel methode) of ansichtkaarten kan er meer beeldend worden gecommuniceerd. Het is altijd maatwerk.
- De kracht zit in het gezin. Als hulpverlener moet je bij die krachtbron komen. Knelpunt is dat je in beperkte tijd een conclusie moet trekken.
- Soms kom je als hulpverlener zelf in een loyaliteitsconflict. Het is dan goed om te overleggen met een collega.

- Wordt er ook rekening gehouden met angst bij families waardoor kinderen vastgehouden worden vanuit een beschermingsbehoefte? Antwoord: dat is een terechte vraag en uitgaan van verantwoord ouderschap (en dus ook de behoefte om te beschermen) is heel belangrijk in de hulpverlening
- Protocollen en werkwijzen staan soms oplossingen in de weg. Hoe gaan we daarmee om? Antwoord: Inleven in de situatie is heel belangrijk. Het verkrijgen van inzicht in de beleving van de betrokken personen waarover zaken gemeld zijn is cruciaal.

Fatma Ali, zelfstandig intercultureel trainer, is als laatste aan de beurt. Zij praat de deelnemers bij over consequenties voor de verblijf(vergunning) situaties van bijvoorbeeld huiselijk geweld en echtscheiding in vluchtelingengezinnen. Fatma vertelt dat ontworteling betekent dat er letterlijk geen houvast van de omgeving meer is voor grote groep vluchtelingen in ons land. Mensen gaan op zoek naar nieuwe normen en afwegingen. Soms houden zij uit onzekerheid en angst krampachtig vast aan de normen die zij gewend zijn. Loyaliteit, sociale controle, schaamte en rekening houden met gevoeligheden kun je niet zomaar loslaten. Hulpverleners kunnen meer en beter rekening houden met andere normen en culturen (ik – en wij culturen). Fatma zelf past zich in haar dagelijks leven aan door haar gedrag af te stemmen op de sociale situatie waar ze in komt.

Fatma bevestigt dat vluchtelingen ook vaak bang zijn voor papieren, mede door de procedures bij de IND. Ze merkt op dat het merendeel van de Syrische en Eritrese vluchtelingen en nareizigers (gezinsherenigers) in Nederland geen A-status heeft. (Iemand die door gezinshereniging in NI komt, gaat meestal voor een afgeleide vergunning, dat is dezelfde status als degene met wie hij verenigd wordt). Dat betekent dus geen vanzelfsprekende naturalisatie na vijf jaar (na het in behandeling nemen van de aanvraag). Het risico van de B-status is dat dat er altijd een kans bestaat dat je teruggestuurd wordt naar je land van herkomst.

Met de aanwezigen ontstaat een gesprek over cultuur, taal, gedrag en normen. Enkele opmerkingen daarover:

- ‘ik maak je af’ is in het Nederlands heel bedreigend en letterlijk, maar in andere talen meer symbolisch bedoeld
- Afdekken en intern houden en oplossen van problemen is heel gebruikelijk in migranten gemeenschappen
- Tip: stel je open voor de waarden, visie en beleving van migranten
- Maak taboes bespreekbaar (bijvoorbeeld over de corrigerende tik)
- Ken je eigen waarden en normen goed en verdiep je in die van je gesprekspartners

Mariet Meurs rondt het gesprek af met de opmerking dat cultuur altijd in beweging is en vraagt om interactie en gesprek. Dat laatste doen de deelnemers tijdens een mooie afsluiting met een kop soep en een lichte maaltijd.

Het Netwerk Cultuursensitief werken wil alle deelnemers en inleiders bedanken voor een leerzame en activerende middag.

Namens de leden van de Initiatiefgroep,

Mariet Meurs T 024 3231402 www.netwerkcultuursensitiefwerken.nl